

Moja Niepodległa

<https://mojaniepodlegla.pl/mn/aktualnosci/18902,Debata-Wierna-sluzba-Kobiety-dla-Niepodleglosci-19101918-5-listopada-2021.html>
03.05.2024, 23:16

Debata „Wierna służba”. Kobiety dla Niepodległości 1910–1918 – 5 listopada 2021

W Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku odbyła się debata poświęcona działalności niepodległościowej kobiet w latach 1910–1918. Spotkanie zorganizowały muzeum i Instytut Pamięci Narodowej. Transmisja odbyła się na kanale IPNtv.

Impulsem do podjęcia tematu stało się wznowienie przez IPN zbioru świadectw, wydanych w latach 20. XX w. *Wierna służba. Wspomnienia uczestniczek walk o niepodległość 1910–1915 / Służba Ojczyźnie. Wspomnienia uczestniczek walk o niepodległość 1915–1918*. Wśród autorek wspomnień znalazły się tak ważne postaci jak Aleksandra Szczerbińska (Piłsudska), Nelly Grzędzińska, Stefania Kudelska, Zofia Zawiszanka, Jadwiga Barthel de Weydenthal, Zofia Szturm de Sztrem, czy Zofia Moraczewska. Podczas debaty o doświadczeniach kobiet – żołnerek, wywiadowczyń, kurierek, sanitariuszek oraz działaczek organizacji kobiecych niosących pomoc walczącym rozmawiały kobiety, zajmujące się dziś naukowo tą tematyką.

W debacie udział wzięły:

- Małgorzata Basaj – historyczka i muzealniczka, pracowniczka Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. Kuratorka wystawy stałej „Dla Rzeczypospolitej. Józef Piłsudski 1867-1935”, zajmuje się także historią rodziny Piłsudskich, Dworku Milusin oraz

historią Sulejówka, a w szczególności sylwetkami znanych mieszkank m.in. Aleksandry Piłsudskiej i Zofii Moraczewskiej.

- ➔ dr Kamila Cybulska – pracowniczka naukowa Katedry Historii Wychowania i Pedagogii Wydziału Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego. Autorka pierwszej biografii Zofii Moraczewskiej „O niepodległość i prawa kobiet. Zofia Moraczewska (1873-1958) – życie i działalność” oraz edycji źródłowej wspomnień jej siostry Heleny z Gostkowskich Kozickiej (1867-1950). Wspomnienia z lat 1867-1914. Należy do zespołu projektu „Edukacja, oświata i wychowanie w kształtowaniu polskiej nowoczesności i niepodległości w latach 1905-1918” realizowanego w ramach programu „Szlakami Polski Niepodległej” MNiSW.
- ➔ dr Anna Nowakowska-Wierzchoś – historyczka, archiwistka. Adiunkt w Instytucie Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk. Zainteresowania badawcze: historia społeczna, gender studies, historia kobiet – w tym militarna, archiwistyka. Autorka książki: „Wanda Gertz. Opowieść o kobiecie żołnierzu” (2009), artykułów naukowych i popularnonaukowych oraz edycji tekstów źródłowych z zakresu historii kobiet. Uczestniczka projektów NCN i NPRH poświęconych projektom tożsamościowym kobiet związanych z pracą i walką na rzecz odzyskania niepodległości. Współzałożycielka Seminarium Historii Kobiet i Historii Płci im. Łucji Charewiczowej.

Debatę poprowadziła Miłka Skalska – zastępczyni dyrektora Muzeum Marie Curie-Skłodowskiej. Moderuje spotkania autorskie z pisarzami oraz debaty o tematyce kulturalnej, społecznej i historycznej. Była szefową Biura Prasowego/Działu Komunikacji i rzeczniką prasową Muzeum Getta Warszawskiego. Dziennikarka i prezenterka telewizyjna, reżyserka i scenarzystka programów publicystycznych, reportaży i filmów dokumentalnych. Wykładowczyni na Wydziale Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz w Instytucie Badań Literackich PAN.

- *Kobiety nie pojawiają się w narracjach historycznych w naszych*

podręcznikach. Ani w szkole podstawowej ani w średniej. Nasze pokolenia młodych dziewcząt wyrastają bez świadomości jak wielką rolę pełniły ich babki i prababki, nasza historia jest historią militarną, polityczną, w niewielkim stopniu historią społeczną. Duża część kobiet wyrasta z działalności społecznej - zauważyła dr Kamila Cybulska z Uniwersytetu Łódzkiego.

Według dr Anny Nowakowskiej-Wierzchoś z Instytutu Historii PAN to co wiemy o uczestniczkach przedednia I wojny światowej i uczestniczkach I wojny światowej to zasługa wydanej przez IPN książki (*Wierna służba. Wspomnienia uczestniczek walk o niepodległość 1910-1915 / Służba Ojczyźnie. Wspomnienia uczestniczek walk o niepodległość 1915-1918*), która po raz pierwszy ukazała się w latach dwudziestych ubiegłego wieku po przewrocie majowym, kiedy wraz z powrotem Piłsudskiego i roli legionów kobiety zaczęły domagać się również uwzględnienia roli kobiet w walce o niepodległość Polski.

Prezentując oryginalne pierwsze wydanie książki Małgorzata Basaj z Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku zwróciła uwagę na fakt, że to Aleksandra Piłsudska, która stała na czele komitetu redakcyjnego książki, była inicjatorką spotkania w Belwederze, do którego doszło w maju 1927 roku, na którym obecne były kobiety z nurtu lewicy niepodległościowej, ale również przedstawiciele Wojskowego Biura Historycznego. Wtedy zrodziła się myśl zebrania i wydania wspomnień uczestniczek walk o niepodległość Polski i już w listopadzie 1927 roku Piłsudski otrzymał egzemplarz książki, której oryginał znajduje się w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. Całość, czyli wydana w 1929 roku „Służba Ojczyźnie. Wspomnienia uczestniczek walk o niepodległość 1915-1918”, to ponad 120 wspomnień kobiet uczestniczek walk o niepodległość.

Zachęcamy do obejrzenia transmisji ze spotkania na kanale IPNtv

* * *

Wierna służba. Wspomnienia uczestniczek walk o niepodległość 1910-1915 / Służba Ojczyźnie. Wspomnienia uczestniczek walk o niepodległość 1915-1918, Warszawa 2021, 656 s., ISBN 978-83-8229-161-2

Nowa edycja dwóch tomów tekstów wspomnieniowych (wyd. po raz pierwszy w 1927 i 1929 r.), napisanych przez uczestniczki walk o niepodległość Polski w latach 1910-1918, ukazująca się w ramach serii „Biblioteka Akademii Niepodległości”. Książka opowiada o udziale kobiet, związanych m.in. ze Związkiem Strzeleckim, Legionami czy Ligą Kobiet, w działaniach na rzecz odzyskania niepodległości. Zapiski dziennikowe lub pamiętnikarskie zawarte w tej publikacji pokazują kobiety-żołnierki, wywiadowczynie, kurierki, sanitariuszki, działaczki organizacji kobiecych niosących pomoc legionistom. Wśród autorek znalazły się tak ważne postacie jak Aleksandra Szczerbińska (Piłsudska), Nelly Grzędzińska, Stefania Kudelska, Zofia Zawiszanka, Jadwiga Barthel de Weydenthal, Zofia Szturm de Sztrem, Zofia Moraczewska.

Debata „Wierna służba”. Kobiety dla Niepodległości 1910–1918 - 5 listopada 2021. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Debata „Wierna służba”. Kobiety dla Niepodległości 1910–1918 - 5 listopada 2021. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Małgorzata Basaj z Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Dr Anna Nowakowska-Wierzchoś (PAN). Fot. Sławek Kasper (IPN)

Debata „Wierna służba”. Kobiety dla Niepodległości 1910–1918 - 5 listopada 2021. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Milka Skalska (L) i dr Kamila Cybulska (P) (Uniwersytet Łódzki). Fot. Sławek Kasper (IPN)

Debata „Wierna służba”. Kobiety dla Niepodległości 1910–1918 - 5 listopada 2021. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Debata „Wierna służba”. Kobiety dla Niepodległości 1910–1918 - 5 listopada 2021. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Milka Skalska, prowadząca debatę „Wierna służba”. Kobiety dla Niepodległości 1910-1918 - 5 listopada 2021. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Debata „Wierna służba”. Kobiety dla Niepodległości 1910-1918 - 5 listopada 2021. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Debata „Wierna służba”. Kobiety dla Niepodległości 1910-1918 - 5 listopada 2021. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Milka Skalska, prowadząca debatę „Wierna służba”. Kobiety dla Niepodległości 1910-1918 - 5 listopada 2021. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Debata „Wierna służba”. Kobiety dla Niepodległości 1910-1918 - 5 listopada 2021. Fot. Sławek Kasper (IPN)

Debata „Wierna służba”. Kobiety dla Niepodległości 1910-1918 - 5 listopada 2021. Fot. Sławek Kasper (IPN)